

“AUKUS Plus” ตัว ทางเลือกที่เป็นไปได้?

การเกิดขึ้นของ AUKUS ที่ประกอบด้วย ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ถือเป็น “ยกระดับหุ้นส่วนความร่วมมือด้านความมั่นคงไตรภาคี (Enhanced Trilateral Security Partnership)” ได้เสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับความร่วมมือในระดับพหุภาคีกลุ่มย่อย (Minilateral Cooperation) ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก เพื่อตอบสนองความท้าทายแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ถึงแม้ว่า AUKUS นั้นเป็นข้อตกลงระหว่างหุ้นส่วนในกลุ่มแองโกล (Anglo) เพียง ๓ ประเทศ แต่ความร่วมมือดังกล่าวก็ได้นำเสนอคุณค่า (Value) ส่งผลต่อสถาปัตยกรรมด้านความมั่นคงในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางระเบียบโลกแบบหลายขั้วอำนาจที่มีความซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ การปกป้องและการจำกัดวงพันธมิตรมีข้อจำกัดอยู่ในตัว ดังนั้นการมีเวทีที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น (Inclusive Forum) สำหรับพหุภาคีกลุ่มย่อย AUKUS จึงมีความจำเป็นเพื่อที่จะเอาชนะอุปสรรคและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในภูมิภาค ดังนั้นจึงเป็นที่น่าจับตามองว่าการเสริมสร้าง AUKUS Plus จะมี Framework อย่างไร...

การที่จะทำให้ AUKUS เป็นเวทีความร่วมมือในระดับพหุภาคี กลุ่มย่อย (Minilateral Cooperation) ที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะเอาชนะอุปสรรคและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในภูมิภาค ซึ่งการเป็นเวทีที่ครอบคลุมนั้นมียุทธศาสตร์การขยายตัวอย่างเป็นทางการหรือการมีเครือข่าย "Plus" แบบนามธรรม (Abstract) ที่มากขึ้น โดยยุโรป รวมทั้งประเทศสำคัญ ๆ ในอินโด-แปซิฟิก เช่น อินเดีย ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ได้รับความคาดหวังในการรวมตัวเป็นหุ้นส่วน “AUKUS Plus” และเข้าร่วมในความร่วมมือต่าง ๆ โดยใช้ประเด็นเป็นฐาน (Issues-based Collaborations) กับ AUKUS เช่น ประเด็นร่วมกัน (Common Issues) อย่างห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chains) เป็นต้น

AUKUS Plus ยุโรป: เมล็ดพันธุ์ของความร่วมมือนอกวงล้อมระหว่างความสัมพันธ์?

การเกิดขึ้นของ AUKUS และการยกเลิกฝ่ายเดียวต่อข้อตกลงเรือดำน้ำระหว่างฝรั่งเศส-ออสเตรเลีย มูลค่า ๙ หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับยุโรป ที่เลวร้ายยิ่งไปกว่านั้นอีกคือ การประกาศของ AUKUS ได้บดบังการออก “ยุทธศาสตร์เพื่อความร่วมมือในอินโด-แปซิฟิก (Strategy for Cooperation in the Indo-Pacific)” ของสหภาพยุโรป ที่เป็นความพยายามที่เป็นอิสระของยุโรปในการขยายบทบาทในอินโด-แปซิฟิก โดยที่ยุโรปไม่ได้รู้ตัวจึงเป็นช่วงเวลาที่ไม่ดีที่สร้างความอับอายต่อสหภาพยุโรป ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างหุ้นส่วนเก่าแก่เท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดเสียงเรียกร้องมากขึ้นภายในสหภาพยุโรปต่อความเป็นอิสระทางยุทธศาสตร์ของสหภาพยุโรป

แม้ว่าจะเกิดรอยร้าวในความสัมพันธ์ข้ามมหาสมุทรแอตแลนติก หลังจากการเกิดขึ้นของ AUKUS ก็ตาม แต่สหรัฐฯ และยุโรปนั้นมีประวัติศาสตร์อันยาวนานและมีค่านิยม การรับรู้ และความท้าทายร่วมกัน ดังนั้นจึงไม่น่าที่จะเป็นไปได้ที่รอยร้าวดังกล่าวจะคงอยู่อย่างถาวร ซึ่งเลขาธิการองค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization : NATO) ได้กล่าวว่า AUKUS ไม่ได้ “มุ่งต่อต้าน NATO หรือยุโรป” และ NATO จะยังคงทำงานอย่างใกล้ชิดกับหุ้นส่วนในอินโด-แปซิฟิก ได้แก่ นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย

ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ เกี่ยวกับความมั่นคงทางไซเบอร์และความมั่นคงทางทะเล รวมถึงประเด็นอื่น ๆ ทั้งนี้ประธานาธิบดีโจ ไบเดน ของสหรัฐฯ ยังคงพยายามให้ความสนใจและต้องการฟังความเห็นของยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝรั่งเศส เพื่อให้ความสัมพันธ์ราบรื่นและพยายามค้นหาจุดร่วมใหม่เพื่อรักษาความสัมพันธ์ข้ามมหาสมุทรแอตแลนติก โดยในอนาคตความร่วมมือระหว่าง AUKUS และ NATO ไม่สามารถตัดขาดจากกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อยุโรปกำลังเผชิญกับ “ความท้าทายใหม่” จากรัสเซียและจีน

AUKUS Plus ญี่ปุ่น อินเดีย และเกาหลีใต้: จะบรรเทาความกังวลด้านความมั่นคงในภูมิภาคได้หรือไม่?

ความคิดริเริ่มหลักประการแรกของ AUKUS คือการช่วยเหลือออสเตรเลียในการสร้างเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์ เพื่อสนับสนุน “ความสามารถในการปฏิบัติการร่วมกัน (Interoperability) ความคล้ายคลึงกัน (Commonality) และผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Benefit)” โดยไม่ได้ประนีประนอมต่อพันธผูกพัน (Commitment) ในเรื่องการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ ความมั่นคง และด้านความปลอดภัย แต่อย่างไรก็ตามโดยธรรมชาติแล้วการมุ่งเน้นด้านอาวุธนิวเคลียร์ของ AUKUS นั้นยังเป็นที่ถกเถียงซึ่งทำให้เกิดความกังวลทั้งในหมู่พันธมิตรและคู่แข่งในเรื่องความเป็นไปได้ที่ AUKUS จะกระตุ้นการแข่งขันด้านการสะสมอาวุธ (Arms Race) และทำให้มาตรฐานการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ในอินโด-แปซิฟิกไม่เข้มงวดเพียงพอ (Lax Non-Proliferation Standards)

ญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นมีสนธิสัญญาความมั่นคงร่วมกับสหรัฐฯ และมีความสัมพันธ์ในเรื่องความมั่นคงที่ใกล้ชิดกับออสเตรเลียและสหราชอาณาจักร ด้วยเหตุนี้จึงรวมเข้าไปโดยธรรมชาติกับเวที AUKUS Plus (AUKUS Plus forum) ซึ่งนายยามากามิ ชิงโงะ เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำออสเตรเลีย ได้กล่าวเป็นนัยแล้วว่าญี่ปุ่นยินดีที่จะเข้าร่วมในข้อริเริ่มของ AUKUS โดยจะมุ่งเน้นความร่วมมือในเรื่องปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) และความมั่นคงทางไซเบอร์

ความร่วมมือใด ๆ ระหว่างญี่ปุ่นและ AUKUS จะไม่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบนิวเคลียร์ เนื่องจากประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับอาวุธนิวเคลียร์และข้อผูกพันตามรัฐธรรมนูญในเรื่องสันตินิยม (Pacifism) แต่เป็นความร่วมมือเฉพาะกิจในประเด็นที่มีร่วมกัน เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีที่สำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้ญี่ปุ่นและสหรัฐฯ ที่เผชิญกับความท้าทายร่วมกัน โดยเฉพาะในมิติความร่วมมือทางทะเล ตัวอย่างเช่นความร่วมมือในการลาดตระเวนทะเลตะวันออกและทะเลจีนใต้ ในขณะเดียวกันเมื่อเร็ว ๆ นี้ ญี่ปุ่นและออสเตรเลียได้ลงนามในข้อตกลงด้านการป้องกันประเทศที่มาจากข้อตกลง AUKUS ด้วย

อินเดีย

มหาอำนาจแห่งเอเชียอีกรายหนึ่ง คือ อินเดียที่ไม่ได้แสดงท่าทีต้อนรับหรือวิพากษ์วิจารณ์ข้อตกลง AUKUS อย่างเป็นทางการ ในทางกลับกัน อินเดียยังคงรักษาระยะห่างอย่างระมัดระวัง แต่ในขณะเดียวกันก็แยกการเชื่อมต่อนี้ระหว่าง Quad ซึ่งเป็นความร่วมมือของออสเตรเลีย อินเดีย ญี่ปุ่น และสหรัฐฯ ออกจาก AUKUS อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามจากปัจจัยด้านภูมิรัฐศาสตร์ เมื่อพิจารณาถึงยุทธวิธีทางการทหารล่าสุดของจีน ในลาดักห์ (Ladakh) ซึ่งเป็นแคว้นหนึ่งในรัฐจัมมูและแคชเมียร์ (Jammu and Kashmir) ตั้งอยู่ทางเหนือสุดของประเทศอินเดียใกล้กับชายแดนประเทศจีน การที่ AUKUS โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อแนวโน้มการขยายอิทธิพลของจีนทำให้ตรงกับความต้องการของอินเดีย ที่จะบรรเทาแรงกดดันต่ออินเดียและช่วยฟื้นฟูดุลอำนาจทางยุทธศาสตร์ในภูมิภาคได้อีกด้วย

เนื่องจาก AUKUS เป็นกลุ่มพันธมิตรทางทหารที่ต่อต้านจีน ทำให้อินเดียไม่สะดวกในการเข้าร่วมข้อตกลงที่อาจทำให้ต้องประนีประนอมต่อความเป็นอิสระทางยุทธศาสตร์ของอินเดีย และการเข้าร่วมอาจมีความซับซ้อน อย่างไรก็ตาม อินเดียสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นที่มีอยู่แล้วกับชาติสมาชิก AUKUS และร่วมมือกันในด้านที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงที่มากขึ้น เช่น เทคโนโลยีไซเบอร์ ความมั่นคง และ AI ถึงแม้ว่าในปัจจุบันอินเดียจะยังไม่เชื่อมโยงกับ AUKUS ก็ตาม แต่การรวมศักยภาพของญี่ปุ่นและอินเดียในเครือข่าย "Plus" จะเป็นการช่วยส่งเสริมการผนึกกำลังของ Quad-AUKUS

เกาหลีใต้

ขณะที่เกาหลีใต้ซึ่งเป็นพันธมิตรสำคัญของสหรัฐฯ และหุ้นส่วนของ NATO ยังไม่ได้ออกแถลงการณ์อย่างเป็นทางการเกี่ยวกับ AUKUS แต่ประธานาธิบดีมุน แจอิน เน้นย้ำว่าสนธิสัญญาดังกล่าวมีส่วนสนับสนุนเสถียรภาพในภูมิภาคและสนับสนุนการตัดสินใจซื้อเรือดำน้ำของออสเตรเลีย โดยเกาหลีใต้พยายามแสวงหามานานแล้วแต่ไม่ได้รับอนุญาตให้พัฒนาเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์ เนื่องจากข้อตกลงความร่วมมือด้านนิวเคลียร์ (Nuclear Cooperation Agreement) หรือที่เรียกว่า 123 Agreement กับสหรัฐฯ ซึ่งจำกัดเพื่อการใช้อย่างสันติเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๔ พันธมิตรทั้งสองตกลงที่จะยุติแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับขีปนาวุธที่แก้ไขใหม่ (the Revised Missile Guidelines) ที่จำกัดขีดความสามารถในการพัฒนาขีปนาวุธของเกาหลีใต้ ในขณะเดียวกันเกาหลีใต้และออสเตรเลียยังได้ขยายความร่วมมือผ่านสัญญาด้านการป้องกันประเทศมูลค่า ๗๑๗ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ที่เพิ่งลงนามเมื่อเร็วๆ นี้ ซึ่งหลังจากการเกิดขึ้นของ AUKUS เกาหลีใต้ก็ตั้งตาคอยที่จะเพิ่มความร่วมมือด้านความมั่นคงและขยายการเข้าถึงเทคโนโลยีนิวเคลียร์ ในทางกลับกัน หาก AUKUS (โดยเฉพาะสหรัฐฯ) ยังคงกีดกันเกาหลีใต้และปฏิเสธการถ่ายโอนเทคโนโลยีนิวเคลียร์ เกาหลีใต้อาจถูกผลักดันให้เป็นหุ้นส่วนกับฝรั่งเศสในการพัฒนาเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์

อาเซียนและอื่น ๆ

การรวมกลุ่ม AUKUS สร้างความไม่พอใจให้กับประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย (โดยเฉพาะพันธมิตรของสหรัฐฯ) เนื่องจากลักษณะที่เป็นสิทธิพิเศษเฉพาะพันธมิตรทางทหารที่แสดงถึงความพยายามกลับมาอีกครั้งของจักรวรรดิของกลุ่มประเทศที่ใช้

ภาษาอังกฤษซึ่งมีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ร่วมกัน (Anglosphere) ในการตัดสินใจอนาคตของเอเชียโดยไม่มีการปรึกษาหารือหรือเคารพประเทศในภูมิภาคเอเชียเลย ดังนั้นหาก AUKUS มุ่งที่จะบรรลุเป้าหมายในการรักษา "สันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก" ประเทศมหาอำนาจในเอเชียจำเป็นต้องได้รับการปรึกษาหารือในการพัฒนาขีดความสามารถขั้นสูง การไม่มีส่วนร่วมของเอเชียในพันธมิตรด้านความมั่นคงของอินโด-แปซิฟิก ถือว่าเป็นกลางไม่ดีสำหรับ "ความร่วมมือของหุ้นส่วนที่มีความเห็นคล้ายกัน (like-minded Cooperation)" ที่สหรัฐฯ แสวงหาเพื่อที่จะสร้างสถานะที่เสื่อมถอยลงในภูมิภาคให้กลับขึ้นมาใหม่ นอกเหนือจากการเจรจากับญี่ปุ่น อินเดีย และเกาหลีใต้แล้ว AUKUS ยังจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับอาเซียนและประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะอินโดนีเซียซึ่งเป็นเพื่อนบ้านติดกับออสเตรเลีย ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการขยายขีดความสามารถของออสเตรเลียและความเป็นไปได้ที่จะมีการการแข่งขันการสะสมอาวุธ (Arm Race) ตรงหลังบ้านของอินโดนีเซีย นอกเหนือการปรึกษาหารือกับอาเซียนแล้ว AUKUS ยังสามารถเสริมสร้างความร่วมมือกับกิจกรรมพหุภาคีกลุ่มย่อยอื่น ๆ ในอินโด-แปซิฟิก (เช่น Quad) เพื่อเป้าหมายร่วมกัน

wan:งบทักใหญ่กว่าในอินโด-แปซิฟิก คืออะไร?

การเปิดตัว AUKUS นั้นเต็มไปด้วยความกังขา และด้วยเหตุนี้การขยายตัว (Expansion) จึงไม่ใช่ทางเลือกที่เป็นไปได้ (Variable Option) นอกจากนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายที่พันธมิตรสามฝ่ายของ AUKUS จะเปิดรับประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐฯ ได้ปฏิเสธแนวโน้มใด ๆ ที่จะรวมประเทศอื่น ๆ รวมทั้งญี่ปุ่น และอินเดีย เข้ามาเป็นพันธมิตร AUKUS แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความกังวลต่อความมั่นคงในภูมิภาคที่ขอบธรรม (และความไม่ไว้วางใจของมหาอำนาจภายนอก) ระหว่างประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค ดังนั้นกลไกของ AUKUS จึงจำเป็นต้องมีการจัดเรียงใหม่ เช่นโดยการต่อยอด (Extension) และไม่ขยายตัว (Not Expansion)

"AUKUS Plus" สามารถนำกรอบความร่วมมือกับประเทศพันธมิตรเพื่อแลกเปลี่ยนและแบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ (Fives Eyes) ที่อยู่แล้ว ซึ่งเป็นอีกกลุ่มกรอบความร่วมมือของ Anglosphere ที่ได้เคยประสานงานอย่างใกล้ชิดมาอย่างยาวนานกับญี่ปุ่น (มักเรียกกันว่า Sixth Eye) และเกาหลีใต้ ความร่วมมือเฉพาะกิจ (Ad hoc Cooperation) เช่นนี้ยังสามารถพัฒนาร่วมกับฝรั่งเศส แคนาดา และนิวซีแลนด์ได้อีกด้วย เนื่องจากศักยภาพของรัสเซีย-จีน-เกาหลีเหนือเติบโตขึ้น จึงมีความจำเป็นสำหรับ AUKUS ในการต่อยอดขอบเขตและความร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการปฏิบัติการร่วมกัน (Interoperability) จึงมีความสำคัญ โดยก่อนหน้านี้พันธมิตรรัสเซีย-จีน-เกาหลีเหนือ ถูกมองว่าเพื่อเป็นการตอบโต้ต่อความร่วมมือไตรภาคีระหว่างสหรัฐฯ-ญี่ปุ่น-เกาหลีใต้ แต่ในตอนนี้อาจเปลี่ยนเป็นการตอบโต้ต่อ AUKUS แทน อย่างไรก็ตาม AUKUS มีความจำเป็นต้องประสานกับกรอบการทำงานที่ขับเคลื่อนด้วยคุณค่าระดับโลก (Global Value-driven Frameworks) ที่มีอยู่ เช่น Global Gate Way, Build Back Better World (B3W) และองค์กรที่มีอยู่ เช่น อาเซียน และ NATO แม้ว่าดูเหมือนว่าการรวมประเทศอื่น ๆ เข้ามาอย่างเป็นทางการอาจเป็นไปได้ แต่การประสานงานและการจินตนาการถึงรูปแบบย่อย "Plus" ไม่เพียงแต่ทำให้มีความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกันเท่านั้น แต่ยังได้รับการยอมรับและส่งผลกระทบบที่มากขึ้นในอินโด-แปซิฟิกอีกด้วย

ที่มา : <https://thedi diplomat.com/2022/01/is-aukus-plus-a-viable-option/>

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๖๒ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
 admin_info@sscthailand.org

๐ ๒๒๗๕ ๕๗๑๕-๑๖
 ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ : Strategic Studies Center
<https://www.facebook.com/sscthailand.org/>